

מבוא:

החינוך בעידן המודרני נועד לאפשר לילדים לפתח מיומנויות בסיסיות על מנת להפוך לאזרחים יצרניים ולתרום לחברה. החינוך המיוחד מספק חינוך עבור ילדים הנזקקים לחינוך מיוחד, כאשר הם אינם מסוגלים להשתלב במסגרות החינוך הרגילות בגני הילדים ובבתי הספר. החינוך המיוחד נועד לעזור לילדים אלה במטרה לאפשר להם להשתלב בחברה הכללית בהמשך.

בעשור האחרון משרד הבריאות מקדם את שילובם של תלמידים עם לקויות למידה במסגרת החינוך הרגיל. זאת מתוקף "חוק החינוך המיוחד" (תשמ"ח, 1988), שנועד להסדיר את הסיוע הניתן לילדים עם צרכים מיוחדים במערכת החינוך. מדיניות השילוב דוגלת במתן עזרה וסיוע לילד על מנת שיוכל ללמוד בכיתה רגילה. אולם, אם בכל זאת העזרה של תוספת שעות וטיפול אינה מאפשרת לו ללמוד בכיתה רגילה, תעלה שאלת העברתו לחינוך מיוחד (מרגלית, 2000).

החינוך המיוחד מעלה מספר דילמות ובראשן שאלת השילוב מול הפרדה (נוימן, 2005). דהיינו, השאלה האם יש לשלב ילדים עם לקויות למידה בכיתות רגילות, או שמא להכניסם לכיתות ייעודיות לחינוך מיוחד, אם במסגרת בית ספר רגיל ואם במסגרת בית ספר לחינוך מיוחד. התומכים בשילוב הילד עם לקות הלמידה בכיתה רגילה מתבססים על הרצון למנוע מהילד לפתח דימוי שלילי מכיוון שהוא תופס את עצמו כשונה וכאחר. בנוסף, שילוב ילד עם לקות למידה בכיתה "רגילה" תורמת לשאר התלמידים להכיר ולהיות סובלני עם השונה והאחר. מנגד, אלה המתנגדים לשילוב טוענים כי דווקא הימצאותו של ילד עם לקות למידה בכיתה רגילה, עלולה לגרום לו לפתח רגשי נחיתות ולאבד את הביטחון העצמי שלו, בעוד שלימוד בכיתה מיוחדת, עם ילדים כמוהו, מאפשר לו צבירה של הצלחה בלימודים וחיזוקים חיוביים.

בכל מקרה, החינוך המיוחד עבר ממעמד של בידוד למעמד של שותף מלא (לייזר, 2000). וכיום נהוג להכניס ילדים עם צרכים של חינוך מיוחד (התנהגותי, קשיי תקשורת או לקות למידה) ל"כיתה קטנה". זוהי כיתה השייכת לחינוך המיוחד, אך נמצאת בבית ספר רגיל. בכיתה זו מספר הילדים נמוך באופן משמעותי מבכיתה רגילה והם מקבלים סיוע מוגבר בשילוב הוראה מותאמת וטיפול. כך מיושם עיקרון השילוב באופן חלקי: מצד אחד התלמיד אינו מנותק מסביבתו הטבעית, ומצד שני, הוא מקבל את העזרה שהוא זקוק לה, ובכללה ללמוד בכיתה עם מספר נמוך של תלמידים ודרכי הוראה המותאמות לו.

לאור דילמה זו ולאור הכנסת עיקרון "כיתה קטנה" למערכת החינוך הישראלית, מטרת המחקר היא לבחון האם פיתרון "הכיתה הקטנה" עבור ילדים הזקוקים לחינוך מיוחד הוא פיתרון טוב, אשר מאפשר לילדים לממש את הפוטנציאל הלימודי שלהם.

שאלת המחקר היא: באיזו מידה ילדים עם לקויות למידה מצליחים לממש את עצמם יותר כאשר הם לומדים בכיתה קטנה?

שיטת המחקר

מחקר זה הוא מחקר איכותני פרשני והוא מתבסס על ראיון חצי מובנה של קלינאית תקשורת וניתוח תוכנית של התמות המרכזיות, העולות בראיון זה. חזן (2001) טוען כי הממצאים של מחקר איכותני הוא מפגש בין עולם ההבנות של החוקר לבין תפיסת המציאות של נחקריו. שלסקי ואלפרט (2007) מבליטים את העובדה כי הפרשנות לממצאים של המחקר הפרשני הוא שילוב של פרדיגמות וגישות שונות ושילוב זה הוא שיוצר את "גרסת המציאות" שהיא תוצר של המפגש בין החוקר לנחקר (דושניק, 2011).

היתרון במחקר האיכותני הפרשני הוא כי המחקר הוא רפלקסיבי ומביא בחשבון את מיקומו של החוקר בשדה. הראיון שהוא אחד מהכלים המרכזיים לאיסוף הנתונים מאפשר לחוקר להבין את הקטגוריות של הנחקר ומשמעותן עבורו. דהיינו, הוא מאפשר להבין את הנרטיב של הנחקר בצורה הטובה ביותר ולפרש אותו. זאת בדגש על הבניה של משמעות בתוך הקשרים ספציפיים.

המתודולוגיה שבחרתי בה הוא ראיון מובנה בחלקו. מטרת הראיון היא לקבל תשובות ולבחון האם התזות המופיעות בספרות המחקרית הולמות את המציאות בשטח. המטרה היא להבין את החוויה של קלינאית התקשורת ואת המשמעות שהיא מייחסת לחוויה הזו (שקדי, 2003). היתרון בצורה זו של ראיון הוא שמצד אחד אני שואלת שאלות מוגדרות השייכות לשאלות המחקר שלי ומצד שני, אני מאפשרת מקום לגיוון השאלות, תוך כדי הראיון על בסיס התשובות של הנחקר והדינמיקה בינו וביני. באופן זה, אני מאפשרת בנייה של שיח ביני לבין הנחקר.

המראיינת שאני מראיינת היא **בחורה בת ???, אשר סובלת מלקות למידה והתחנכה גם ב"כיתה רגילה" וגם ב"כיתה קטנה" במהלך לימודיה. אני מכירה את המראיינת...** הכנתי בבית מספר שאלות שברצוני לשאול את המראיינת. התקשיתי אליה וביקשתי לראיין אותה והיא שמחה על ההצעה והסכימה לה. קבענו להיפגש -???. ביקשתי את רשותה להקליט את הראיון לצורך תמלול. הבהרתי לה שאני שומרת על אנונימיות וסודיות מוחלטת. קיבלתי את הסכמתה.

התחלתי את הראיון בצורה נעימה וחברותית. היתה אינטרקציה טובה ביני לבין המראיינת. הראיון ערך כ- דקות.